

1. *Λέγεται γοῦν ἐν Σικελίᾳ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥύακα πυρὸς γενέσθαι*: κύρια πρότ. κρίσης.

λέγεται: το ρήμα της πρότ.: είναι απρόσωπο, δηλαδή δεν έχει για υποκείμενο ένα συγκεκριμένο όνομα, αλλά (συνήθως) απαρεμφατική φράση ή δευτερεύουσα πρόταση • **γενέσθαι**: ειδικό απρμφ., υποκ. στο απρόσωπο ρήμα **λέγεται** • **ῥύακα**: υποκ. του απρμφ. **γενέσθαι**. βρίσκεται σε αιτιατ., επειδή έχουμε ετεροπροσωπία. Το ειδικό απρμφ. ισοδυναμεί με δευτ. ειδική πρότ.: *ὅτι ῥύαξ πυρὸς ἐγένετο* • **πυρὸς**: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γεν. της ὕλης στο *ῥύακα* • **ἐκ τῆς Αἴτνης**: εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. που δηλώνει προέλευση· προσδιορίζει το *γενέσθαι* • **ἐν Σικελίᾳ**: εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. του τόπου στο *γενέσθαι*.

2. *εἰ γὰρ καὶ μυθωδέστερόν ἐστιν*: δευτ. εναντιωματική πρότ.: εκφράζει εναντίωση προς το νόημα της πρότ. 3, την οποία προσδιορίζει • **ἐστίν**: το ρήμα της πρότ. Υποκ. η ενν. αντων. *τοῦτο*, με την οποία συνοψίζουμε όλη την αφήγηση του μύθου • **μυθωδέστερον**: κατηγορούμ. στο ενν. *τοῦτο* μέσω του συνδετικού ρήμ. *ἐστίν* • **γὰρ**: ανήκει πάντα στην κύρια πρότ.: εδώ ανήκει στην πρότ. 3· λόγω όμως της θέσης του μέσα στον λόγο (δεύτερη ή τρίτη λέξη στην περίοδο ή ημιπερίοδο) φαινομενικά ανήκει στη δευτ. πρότ. 2.

3. *ἀλλ' ἀρμόσει καὶ νῦν ἅπασι τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι*⁷: κύρια παρενθετική πρότ. κρίσης.
ἀρμόσει: το ρήμα της πρότ. (απρόσωπο) • **ἀκοῦσαι**: τελικό απρμφ., υποκ. του απρόσ. ρήμ. *ἀρμόσει* • **τοῖς νεωτέροις**: δοτ. προσωπική • **ἅπασι**: ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *τοῖς νεωτέροις* • **νῦν**: επιρρηματ. προσδιορ. του χρόνου στο *ἀρμόσει*.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Κοντά στα απρόσωπα ρήματα και στις απρόσωπες εκφράσεις υπάρχει ένα όνομα (ουσιαστικό ή επίθετο) ή αντωνυμία σε πτώση δοτική. Αυτή χαρακτηρίζεται συντακτικά δοτική προσωπική και δηλώνει το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται το απρόσωπο ρήμα ή η απρόσωπη έκφραση.
2. Συνήθως η δοτική αυτή, όταν μετατραπεί σε αιτιατική, μας δίνει το υποκείμενο του απαρεμφάτου που συμπληρώνει το απρόσωπο ρήμα: *ἀρμόσει τοῖς νεωτέροις ἀκοῦσαι* = *ἀρμόσει τοὺς νεωτέρους ἀκοῦσαι*.

Το *ἅπας*, όπως και τα επίθετα *πᾶς*, *ὄλος*, *μόνος*, *ἄκρος*, *μέσος*, *ἔσχατος*, *καθώς* και οι αντωνυμίες *αὐτός*, *ἕκαστος*, *ἐκάτερος*, *ἀμφότερος*, όταν δε συνοδεύονται από άρθρο, λειτουργούν ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

4. τοῦτον δὲ ρεῖν [τινές] φασιν ἐπὶ τε τὴν ἄλλην χώραν, καὶ δὴ καὶ πρὸς πόλιν τινα τῶν ἐκεῖ κατοικουμένων: κύρια πρόταση κρίσης.

φασίν: το ρήμα της πρότ. Υποκ. η ενν. αόριστη αντων. **τινές** • **ρεῖν:** ειδικό απρμφ., αντικ. του ρήμ. **φασίν:** ισοδυναμεί με δευτ. ειδική πρότ.: *ὅτι ἔρρει* • **τοῦτον** (= *τὸν ῥύακα*): υποκ. του απρμφ. *ρεῖν*· πρόκειται για ετεροπροσωπία, επειδή το υποκ. του απρμφ. δεν ταυτίζεται με το υποκ. του ρήμ. **φασίν** • **ἐπὶ τὴν χώραν:** εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. του τόπου (εχθρική κατεύθυνση) στο *ρεῖν* • **τὴν ἄλλην:** ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *χώραν* • **πρὸς πόλιν:** εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. του τόπου (διεύθυνση) στο *ρεῖν* • **τινά:** ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *πόλιν* • **τῶν κατοικουμένων** (*πόλεων*): επιθετική μτχ., σε θέση ονοματικού ετερόπτωτου προσδιορισμού (γεν. διαιρετική) στο *πόλιν τινά*· ως μτχ. αναλύεται σε δευτ. αναφορική πρότ.: *τούτων/ἐκείνων αἱ κατωκοῦντο* • **ἐκεῖ:** επιρρηματ. προσδιορ. του τόπου στο *τῶν κατοικουμένων* • **καὶ (δὴ):** επιτείνει τη σημασία (= και μάλιστα) της φράσης *πρὸς τινα πόλιν*.

5. [τινές φασί] τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ὀρμήσαι πρὸς φυγὴν, τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ζητοῦντας: κύρια πρόταση κρίσης.

φασί: το ενν. ρήμα της πρότ. Υποκ. το ενν. **τινές** • **ὀρμήσαι:** ειδικό απρμφ., αντικ. του ενν. ρήμ. **φασί:** ισοδυναμεί με δευτ. ειδική πρότ.: *ὅτι ὤρμησαν* • **τοὺς ἄλλους:** υποκ. του απρμφ. *ὀρμήσαι* (ετεροπροσωπία) • **πρὸς φυγὴν:** εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. του σκοπού στο *ὀρμήσαι* • **ζητοῦντας:** επιρρηματική τροπική μτχ. σε θέση επιρρηματ. προσδιορ. του τρόπου στο *ὀρμήσαι*. Υποκ. το *τοὺς ἄλλους* (η μτχ. συνημμένη, επειδή το υποκείμενό της έχει και άλλη συντακτική θέση· είναι και υποκ. του *ὀρμήσαι*) • **τὴν σωτηρίαν:** αντικ. του *ζητοῦντας* • **τὴν αὐτῶν:** ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *σωτηρίαν* • **αὐτῶν:** ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γεν. υποκειμενική στο *σωτηρίαν* (*σφύζονται οὗτοι*).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Χρησιμοποιείται η αυτοπαθητική αντων. *αὐτῶν*, επειδή το πρόσωπο της αντων. ταυτίζεται με το υποκ. της μτχ. Ἔτσι το υποκ. του *ζητοῦντας σωτηρίαν* ενεργεί και πάσχει ταυτόχρονα. Αυτό λέγεται **ευθεία αυτοπάθεια**.

6. ἓνα δὲ τινα τῶν νεωτέρων, ὀρῶντα τὸν πατέρα ὄντα πρεσβύτερον καὶ οὐχὶ δυνάμενον ἀποχωρεῖν, ἀλλὰ ἐγκαταλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ πυρός, ἀράμενον φέρειν: κύρια πρότ. κρίσης.

(η μτχ. απόλυτη, επειδή το υποκείμενό της δεν έχει άλλη συντακτική θέση στην πρόταση).

9. *Ὅθεν δὴ καὶ ἄξιον θεωρῆσαι τὸ θεῖον*: κύρια πρόταση κρίσης.

ἄξιόν [ἔστι]: το ρήμα της πρότ., απρόσωπη έκφραση • *θεωρῆσαι*: τελικό απρμφ., υποκ. του *ἄξιόν ἐστι*. Υποκ. του απρμφ. η ενν. προσωπική αντων. *ἡμᾶς* • *τὸ θεῖον*: αντικ. του απρμφ. *θεωρῆσαι* • *ὅθεν*: εφόσον βρίσκεται στην αρχή περιόδου, δεν εισάγει δευτ. πρότ. αλλά κύρια, την οποία συνδέει παρατακτικά με τα προηγούμενα.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ:

Η φράση *τὸ θεῖον* κανονικά έπρεπε να τεθεί στη δευτ. ειδική πρότ. (10) σε πτώση ονομαστική ως υποκ. του ρήμ. *ἔχει*. Τέθηκε όμως κατά πρόληψη στην κύρια πρότ. (9) ως αντικ. του ρηματικού τύπου (*θεωρῆσαι*) από τον οποίο εξαρτάται αυτή. Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται «*αντικείμενο κατά πρόληψη*». Το φαινόμενο αυτό απαντά και στη νέα ελληνική: *για ιδέστε τον αμάραντο σε τι βουνά φυτρώνει (ο αμάραντος)*.

10. *ὅτι τοῖς ἀνδράσιν τοῖς ἀγαθοῖς εὐμενῶς ἔχει*: δευτ. ονομαστική ειδική πρότ., που λειτουργεί ως αντικ. στο απρμφ. *θεωρῆσαι* της πρότ. 9. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο *ὅτι* (αντικειμενική γνώμη) και εκφέρεται με απλή οριστική (πραγματικό).

ἔχει: το ρήμα της πρότ. Υποκ. το ενν. *τὸ θεῖον* (βλ. πρότ. 9) • *εὐμενῶς*: επιρρηματ. προσδιορ. του τρόπου στο ρήμα *ἔχει* • *τοῖς ἀνδράσιν*: δοτ. αντικ/κή στο *εὐμενῶς* (το επίρρ. δηλώνει φιλική διάθεση) • *τοῖς ἀγαθοῖς*: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *τοῖς ἀνδράσιν*.

11. *Λέγεται γὰρ κύκλω τὸν τόπον ἐκεῖνον περιρρυῆναι τὸ πῦρ καὶ σωθῆναι τούτους μόνους*: κύρια πρόταση κρίσης.

λέγεται: το ρήμα της πρότ. (απρόσωπο) • *περιρρυῆναι – σωθῆναι*: ειδικά απρμφ., υποκ. του απρόσωπου ρήμ. *λέγεται*. Ισοδυναμούν με δευτ. ειδ. προτάσεις: *ὅτι περιρρυῆ – ὅτι ἐσώθησαν* • *τὸ πῦρ*: υποκ. του απρμφ. *περιρρυῆναι* • *τὸν τόπον*: αντικ. του *περιρρυῆναι* • *ἐκεῖνον*: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *τὸν τόπον* • *κύκλω*: δοτική σε θέση επιρρηματ. προσδιορ. του τρόπου στο *περιρρυῆναι* • *τούτους*: υποκ. του απρμφ. *σωθῆναι* • *μόνους*: ονομαστικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο *τούτους*.

12. *ἀφ' ὧν καὶ τὸ χωρίον ἔτι καὶ νῦν προσαγορεύεσθαι τῶν εὐσεβῶν χώρων*: δευτ. αναφορική πρότ., προσδιοριστική στο *τούτους* της πρότ. 11. *προσαγορεύεσθαι*: το απρμφ. σε θέση ρήμ. Στον πλάγιο λόγο, όπως εδώ, είναι δυνατόν μια δευτ. πρότ. να έχει απρμφ. στη θέση ρήματος. Μπορούμε όμως να εννοήσουμε και το ρήμα *λέγεται*, οπότε το *προσαγορεύεσθαι* θα λειτουργεί ως υποκ. του απρόσωπου *λέγεται* • *τὸ χωρίον*: υποκ. του απρμφ. *προσαγορεύεσθαι*

• **χώρον**: κατηγορούμ. στο *τὸ χωρίον*, επειδή το *προσαγορεύεσθαι* είναι συνδετικό ρήμα • **τῶν εὐσεβῶν**: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γεν. κτητική στο *χώρον* • **ἀφ' ὧν**: εμπρόθετος επιρρηματ. προσδιορ. της αιτίας ή της προέλευσης στο *προσαγορεύεσθαι* • **νῦν**: επιρρηματ. προσδιορ. του χρόνου στο *προσαγορεύεσθαι* • **ἔτι**: επιρρηματ. προσδιορ. που επιτείνει τη σημασία του *νῦν*.

13. [λέγεται] τοὺς δὲ ταχεῖαν τὴν ἀποχώρησιν ποιησαμένους καὶ τοὺς ἑαυτῶν γονέας ἐγκαταλιπόντας ἅπαντας ἀπολέσθαι: κύρια πρόταση κρίσης.

λέγεται: το ενν. ρήμα της πρότ. (απρόσωπο) • **ἀπολέσθαι**: ειδικό απρμφ., υποκ. του ενν. *λέγεται*. Ισοδυναμεί με δευτ. ειδική πρότ.: *ὅτι ἅπαντες οἱ [...] ἀπώλοντο* • **τοὺς ποιησαμένους – τοὺς ἐγκαταλιπόντας**: επιθετικές μτχ., υποκ. του απρμφ. *ἀπολέσθαι*. Αναλύονται σε δευτ. αναφορικές προτ.: *τούτους/ἐκείνους οἱ ἐποίησαντο – τούτους/ἐκείνους οἱ ἐγκατέλιπον* • **ἅπαντας**: ονοματικός ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στα *τοὺς ποιησαμένους – τοὺς ἐγκαταλιπόντας* • **τὴν ἀποχώρησιν**: αντικ. της μτχ. *τοὺς ποιησαμένους* • **ταχεῖαν**: κατηγορούμ. στο *τὴν ἀποχώρησιν* (βλ. ΓΛΩΣΣΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ, σ. 360, σύνταξη του *ποιεῖμαι*) • **τοὺς γονέας**: αντικ. της μτχ. *τοὺς ἐγκαταλιπόντας* • **τοὺς ἑαυτῶν**: ονοματικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο *τοὺς γονέας* • **ἑαυτῶν**: ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γεν. κτητική στο *τοὺς γονέας*.